

Violència de gènere en la pandèmia de la COVID-19: anàlisi del discurs periodístic del femicidi d'Almassora (Castelló)

*Gender violence during the COVID-19 pandemic:
Analysis of the journalistic discourse on the Almassora
(Castelló Province) femicide*

Diana Nastasescu

Personal investigador en període d'orientació postdoctoral (FPI-POP).
Departament de Filologia i Cultures Europees de la Facultat de Ciències
Humanes i Socials de la Universitat Jaume I.
nastases@uji.es

Juan Martínez Gil

Professorat universitari en formació (FPU).
Departament de Filologia i Cultures Europees de la Facultat de Ciències
Humanes i Socials de la Universitat Jaume I.
gilju@uji.es

Violència de gènere en la pandèmia de la COVID-19: anàlisi del discurs periodístic del femicidi d'Almassora (Castelló)

Gender violence during the COVID-19 pandemic: Analysis of the journalistic discourse on the Almassora (Castelló Province) femicide

RESUM:

El femicidi d'Almassora, esdevingut el 19 de març de 2020, va encetar els casos mediàtics de violència de gènere durant el confinament i l'estat d'alarma provocats per la COVID-19. En el present article treballarem, des d'una perspectiva crítica feminista, les imatges i usos lingüístics que la premsa digital editada a l'Estat espanyol en català i espanyol va emprar per cobrir la notícia. A més, ens centrarem en si la van relacionar o no amb la situació de tancament domiciliari. Analitzarem el seguiment i la secció on es localitza el cas, la informació sobre les conseqüències legals de la violència de gènere i els recursos d'ajuda disponibles, la inclusió de dades que permeten la identificació de les víctimes, l'ús de detalls morboses, d'eufemismes i la creació de relacions errònies de causa-efecte. Així doncs, comprovarem si en aquest cas concret es compleixen les recomanacions sobre el tractament de la violència masculista en els mitjans de comunicació i si les dades difoses responen a la sensibilitat de la violència de gènere com a problema social.

PARAULES CLAU:

anàlisi del discurs periodístic, pandèmia de la COVID-19, violència de gènere, premsa digital, femicidi.

Gender violence during the COVID-19 pandemic: Analysis of the journalistic discourse on the Almassora (Castelló Province) femicide

Violència de gènere en la pandèmia de la COVID-19: anàlisi del discurs periodístic del femicidi d'Almassora (Castelló)

ABSTRACT:

The Almassora femicide, which occurred on 19 March 2020, was the first of the media cases of gender violence during the lockdown and state of emergency caused by COVID-19. In this article, we take a critical feminist approach to study the images and linguistic tropes that the digital press published in Spain – in both the Catalan and Spanish languages – used to cover this news. We also focus on whether or not the media related it to the situation of home lockdown. We analyze the follow-up and the sections in which the case was presented, the information on the legal consequences of gender violence and the available help resources, the inclusion of data that allow the identification of the victims, the use of morbid details and euphemisms, and the creation of erroneous cause-effect relations. Consequently, we check whether in this specific case the recommendations on the treatment of gender violence in the media are fulfilled and whether the disseminated data reflect a sensitivity with respect to gender violence as a social problem.

KEYWORDS:

analysis of journalistic discourse, COVID-19 pandemic, gender violence, digital press, femicide.

1. Introducció

Segons estudis recents, les situacions de crisi i emergència impacten sobre la societat i l'economia i es relacionen amb l'augment de la violència interpersonal (Ruiz-Pérez, Pastor-Moreno, 2021: 389; Peterman *et al.*, 2020; Roesch *et al.*, 2020). Però, a més a més, en el cas de la pandèmia de la COVID-19, la situació de confinament domiciliari va agreujar la vulnerabilitat de les dones a causa de la convivència continuada amb l'eventual agressor (Guterres, 2020; López-Hernández i Rubio-Amores, 2020; Fraser, 2020; Souza Marques *et al.*, 2020; Rubiolo, Fernández i González, 2022). Mentre s'escoltava el lema «Queda't a casa» i es llançaven missatges esperançadors i solidaris en mitjans de comunicació i xarxes socials, les dones víctimes de violència de gènere restaven desproveïdes de la possibilitat d'eixir i d'accedir a les seves xarxes de suport (Usta, Murr i El-Jarrah, 2021).

Com afirma Marta Segarra en l'assaig epistolar *Fils* (2020) escrit juntament amb Ingrid Guardiola, el confinament estableix un període en què creixen les desigualtats, en què s'agreuja la situació de les «persones ja invisibles, com les que ni tan sols tenen un sostre, o és tan precari que esdevé mortal» (Segarra i Guardiola, 2020: 105). Aquesta metàfora del sostre mortal exemplifica el que les dones en situació de violència de gènere van patir. Laura Martínez Portell, presidenta de l'Institut Català de les Dones, explica al volum testimonial *Confinats* (2020) quina va ser la primera reacció d'aquest organisme davant l'estat d'alarma: «hi ha un munt de dones que es troben confinades amb el seu agressor, un munt de dones que pateixen violència a les seves llars i que ara mateix estan més aïllades que mai, i amb moltes dificultats per demanar ajuda i accedir a recursos» (Martínez Portell, 2020: 147). Tot i que la situació de confinament va provocar una reducció general de delictes d'odi (Giraldo Pérez, 2022), no va ser el cas de la violència de gènere de caire intrafamiliar.

Un primer feminicidi va esdevenir a la ciutat castellonenca d'Almassora el 19 de març de 2020, només cinc dies després de la publicació en el BOE i l'entrada en vigor del Reial decret 463/2020. En aquest treball analitzarem els discursos que s'han establert en la premsa escrita digital al voltant d'aquest primer feminicidi registrat durant el confinament, per a la qual cosa estudiarem les imatges que el discurs social en va generar i com, per primera vegada, la violència de gènere (o violència masculista) va entrar en intersecció amb la situació de confinament.

D'aquesta manera, el present article, des d'una perspectiva crítica feminista i des de la sociolingüística, estudia un corpus tancat de trenta articles de premsa que van presentar la notícia a la societat espanyola com a violència de gènere (consulteu l'apartat 4) i té com a objectiu principal trobar les imatges i els *topoi* que s'utilitzen en el pla discursiu per analitzar-los mitjançant criteris extrets dels manuals de cobertura de feminicidis de RTVE i la Generalitat de Catalunya. Com a subobjectius: a) descobrir com la van catalogar i quines dades hi van incloure, b) cercar les possibles noves vinculacions discursives entre la violència de gènere i el confina-

ment com a possible motiu agreujant implícit i c) extraure conclusions de la cobertura general dels fets en castellà i en català.

2. Mesures institucionals de contenció de la violència de gènere

En el marc jurídic de la Comunitat Valenciana, la Llei 7/2012, de 23 de novembre, de la Generalitat, integral contra la violència sobre la dona en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, és l'encarregada d'adoptar mesures integrals per a erradicar la «violència sobre la dona» (empra aquesta terminologia). No obstant això, aquesta llei no establia cap protocol vinculat a la situació d'un estat d'alarma com el promulgat des de març de 2020 —Reial decret 463/2020, de 14 de març, pel qual es declara l'estat d'alarma per a la gestió de la situació de crisi sanitària ocasionada per la COVID-19— que restringia les operacions de mobilitat bàsica i, per tant, els drets fonamentals de les ciutadanes i ciutadans. Com apuntaven Martínez Portell (2020) i Segarra i Guardiola (2020), i corroboren les dades oficials del Ministeri d'Igualtat i contra la Violència Domèstica i de Gènere, en aquesta situació, la vulnerabilitat dels casos de violència de gènere va trobar-se sobtadament agreujada.

El Ministeri d'Igualtat, al costat de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, tres dies després de l'aprovació del RD 463/2020, va publicar un pla de contingència contra la violència de gènere (aprovat en Consell de Ministres el 17 de març de 2020 i recollit en el Reial decret 12/2020) davant la crisi ocasionada per aquest virus. En aquest pla desplegaven una sèrie d'estratègies ideades per a prevenir, controlar i minimitzar les conseqüències negatives del tancament de les víctimes de violència de gènere amb els seus agressors. Així, els serveis d'assistència integral a les víctimes (tradicionalment, les trucades al 016 i les consultes en línia, a les quals van sumar un servei de missatgeria instantània amb psicòlogues expertes) eren considerats essencials. Dins de les mesures impulsades, van llançar una campanya institucional amb traduccions a totes les llengües cooficials (figura 1).

Figura 1. Campanya «#EstamosContigo», «#TodoSaldráBien» impulsada pel Ministeri d'Igualtat i la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, 2020

Font: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/wp-content/uploads/CARTEL01TELEFONOScatalan.pdf>.

L'Institut Europeu per la Igualtat de Gènere, en l'estudi publicat el 5 de març del 2021 titulat «The Covid-19 pandemic and the intimate partner violence against women in the EU», inclou Espanya entre els quatre estats (juntament amb Bèlgica, Irlanda i Eslovènia) elogiats per unes mesures i pràctiques prometedores quant als plans de contingència de la pandèmia i pels fons addicionals dedicats a assegurar un model d'ajuda remot al qual les víctimes poguessin accedir d'una forma discreta (com ara la implantació del correu electrònic, el servei de WhatsApp o l'aplicació de geolocalització).

A l'Estat espanyol també es va idear, a més del Pla de contingència ja mencionat i amb el suport i la participació dels comerços operatius durant la pandèmia, la iniciativa «Establiment segur contra la violència masclista». Una altra iniciativa interessant va nàixer en les farmàcies canàries, «Mascareta19», que ajudava a la identificació de les dones en situació de risc. A part d'avisar els serveis d'emergència, totes aquestes iniciatives i les campanyes de difusió audiovisual pretenien mostrar a la víctima que no estava sola i que l'estat d'alarma no significava l'acceptació de la violència de gènere (Ruiz-Pérez i Pastor-Moreno, 2021: 390). Pel que fa al País Valencià, a part de l'espai habilitat al web de l'Institut de les Dones amb informació sobre els serveis d'atenció, també es va llançar una campanya dirigida a la ciutadania, com es pot comprovar en la figura 2.

Figura 2. Campaña «En quarantena parem més atenció a la Violència de Gènere» impulsada pel País Valencià, 2020

Font: Captura de pantalla d'un vídeo de YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=41yVt_0wwXM>.

3. Pandèmia i violència de gènere segons dades estadístiques oficials

El portal estadístic de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere ens ofereix dades molt esclaridores sobre la relació entre l'estat d'alarma i l'augment del risc d'agressions (figura 3). És especialment cridaner que, tres anys després i sense confinament domiciliari, les dades es mantingueren a l'alça.

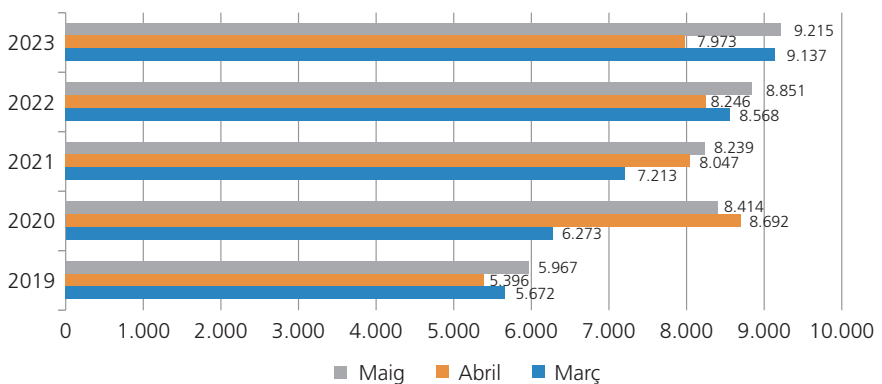

Figura 3. Nombre de trucades al 016 (març-maig del 2019, 2020, 2021, 2022 i 2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del portal estadístic de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, <<https://estadisticasviolenciagenero.igualdad.gob.es>>.

Segon, els mitjans digitals —com ara les cerques d'informació en línia sobre el 016 (les consultes passaren de 90 a 504), l'atenció psicològica per WhatsApp (947 dones) i l'ús de la geolocalització de l'aplicació mòbil AlertCops¹ (1.432 usos en el mes de març)— també s'han utilitzat més en el període del 14 de març al 15 de maig del 2020, comparant les xifres amb les dels mateixos mesos d'un any abans. Aquest augment és possiblement una conseqüència de la impossibilitat de verbalitzar l'amenaça per la proximitat constant de l'agressor en un context de confinament, entre altres qüestions com ara la saturació dels serveis sanitaris més accessibles.

Pel que fa al País Valencià, també s'observa un augment considerable en el nombre de trucades al 016 (figura 4), sobretot en el mes d'abril (comparat amb els anys anterior i posterior), segons el portal estadístic de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere i l'estudi encarregat a la Universitat Miguel Hernández d'Elx (Heras González, 2020).

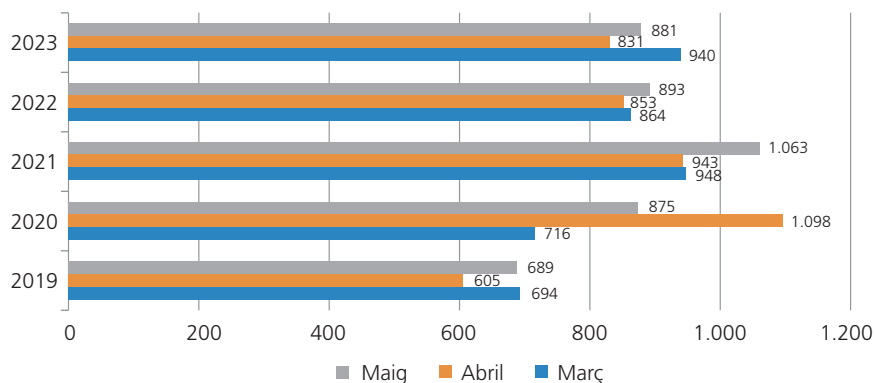

Figura 4. Nombre de trucades al 016 a la Comunitat Valenciana entre març i maig del 2019, 2020, 2021, 2022 i 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del portal estadístic de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, <<https://estadisticasviolenciagenero.igualdad.gob.es>>.

Tanmateix, aquestes dades sobre el confinament no es corresponen amb el nombre de denúncies presentades, que ha sofert una disminució considerable (figura 5). Montserrat Escudé, la cap de la Unitat de Proximitat dels Mossos d'Esquadra, sosté que aquest fet no és sinònim d'una reducció de les agressions, sinó que «les dones no prenen decisions en situació de confinament perquè estan aïllades, tenen més dificultats per interposar una denúncia, tenen més dificultats per accedir als recursos» (TV3, 25 abril 2020).

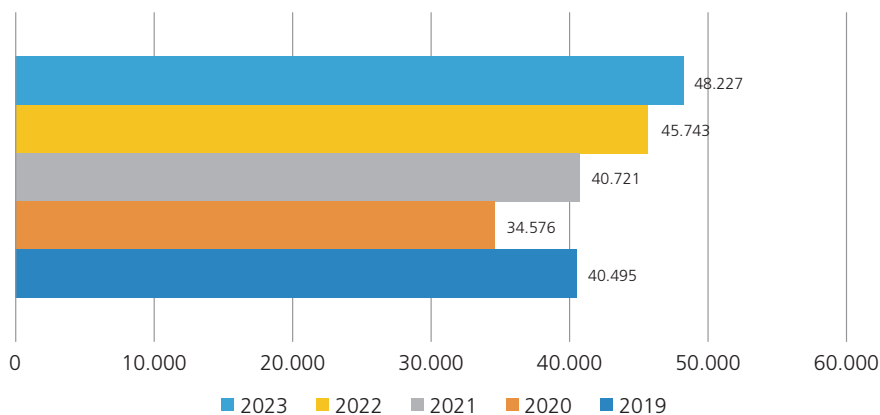

Figura 5. Nombre de denúncies per violència de gènere durant el segon trimestre del 2019, 2020, 2021, 2022 i 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del portal estadístic de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, <<https://estadisticasviolenciagenero.igualdad.gob.es>>.

Centrant-nos en aquests casos de violència de gènere, fixarem la nostra atenció en allò que es coneix com a *feminicidis íntims*, aquells que tenen una vinculació estreta amb la situació de confinament. Aquest tipus és definit pel projecte *femicidio.net* com aquells duts a terme per homes amb els quals «la víctima tenia o había tenido una relación o vínculo íntimo: marido, exmarido, novio, exnovio o amante».

4. Corpus i metodologia

Els mitjans de comunicació afecten i determinen els assumptes que pensa la societat i com se sent sobre aquests temes. Alhora, eduquen el públic en allò relacionat amb la violència de gènere i altres problemàtiques socials (Slakoff, Aujla i Penzey-Moog, 2020: 2784-2785). Per la qual cosa, ens centrarem en la cobertura mediàtica de la premsa digital en català i castellà del primer feminicidi del confinament esdevingut a Almassora, Castelló. La cerca bilingüe s'ha realitzat per tal d'assolir un corpus complet i ampli de l'episodi. Amb aquesta finalitat, hem seleccionat notícies de mitjans de comunicació de caràcter nacional, autonòmic i local per tal de recollir i analitzar el seguiment dels fets: *Las Provincias*, *La Vanguardia*, *El Punt Avui*, *Levante*, *Eldiario.es*, *VilaWeb*, *El País*, *Castellón Plaza*, *Valencia Plaza*, *Ara*, *Nosaltres La Veu*, *El Periódico Mediterráneo* i *El Mundo*.

En la taula 1, s'hi pot observar una relació de les notícies analitzades en el present article, dividides en tres categories. La primera categoria és la cobertura prò-

VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN LA PANDÈMIA DE LA COVID-19

piament dita de la notícia, la categoria següent fa referència a allò que s'ha publicat com a seguiment dels fets i de les conseqüències per a les persones implicades (tant per a l'agressor com, en aquest cas, per als fills) i, finalment, la tercera recull aquelles publicacions dedicades a les manifestacions de rebuig social de la violència de gènere en general i de l'assassinat d'Almassora en particular (com, per exemple, els minuts de silenci o les declaracions des d'institucions públiques com l'Ajuntament d'Almassora, la Diputació de Castelló o la Generalitat Valenciana). En total, s'han analitzat tretze diaris i trenta notícies (taula 1).

Diari	Títol de la notícia	Data	Ref.
<i>Las Provincias</i>	«La primera víctima mortal de violència machista durante el aislamiento se llamaba Karina» (< https://www.lasprovincias.es/sociedad/investigacion-posible-asesinato-20200320113356-nt.html >)	20 de març de 2020	1
<i>Las Provincias</i>	«Asesina a su mujer en Castellón delante de sus dos hijos menores de edad» (< https://www.lasprovincias.es/sucesos/investigacion-presunto-asesinato-20200320103118-nt.html >)	20 de març de 2020	2
<i>Las Provincias</i>	«Prisión provisional sin fianza para acusado de matar a su pareja en Almassora» (< https://www.lasprovincias.es/sucesos/prision-asesinato-almassora-20200322142248-nt.html >)	22 de març de 2020	3
<i>Las Provincias</i>	«El hombre que mató a su mujer ante sus hijos en Almassora pasa a disposición judicial» (< https://www.lasprovincias.es/sucesos/hombre-mato-mujer-20200322010419-nt.html >)	22 de març de 2020	4
<i>La Vanguardia</i>	«Un hombre mata a su mujer delante de sus dos hijos en Almassora y se entrega a la policía» (< https://www.lavanguardia.com/local/valencia/20200320/474268044721/investigacion-crimen-machista-almassora-castellon.html >)	20 de març de 2020	5
<i>La Vanguardia</i>	«Prisión provisional para el hombre que asesinó a su pareja en Almassora» (< https://www.lavanguardia.com/local/valencia/20200322/4828582575/prision-provisional-sin-fianza-hombre-asesino-pareja-almassora-coronavirus.html >)	22 de març de 2020	6
<i>La Vanguardia</i>	«Condenado a 23 años de prisión por degollar a su mujer en la vivienda familiar de Almassora» (< https://www.lavanguardia.com/local/valencia/20220316/8128873/condenado-23-anos-prision-degollar-mujer-almassora.html >)	16 de març de 2022	7
<i>Levante</i>	«Asesinato machista en Almassora: el primero en estado de alarma y delante de dos menores» (< https://www.levante-emv.com/valencia/2020/03/20/asesinato-machista-almassora-alarma-delante-11590281.html >)	20 de març de 2020	8
<i>Levante</i>	«Una mujer de 35 años es asesinada en Almassora» (< https://www.levante-emv.com/sucesos/2020/03/20/mujer-35-anos-asesinada-almassora-11600460.html >)	20 de març de 2020	9

Taula 1. Descripció del corpus utilitzat

Font: Elaboració pròpia.

Diari	Títol de la notícia	Data	Ref.
<i>Levante</i>	«Un hombre asesina a su mujer en Almassora ante sus dos hijos menores» (< https://www.levante-emv.com/castello/2020/03/21/hombre-asesina-mujer-almassora-hijos-11580806.html >)	21 de març de 2020	10
<i>Levante</i>	«Prisión provisional sin fianza por el crimen machista de Almassora» (< https://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2020/03/23/prision-provisional-fianza-crimen-machista-11582723.html >)	23 de març de 2020	11
<i>Levante</i>	«Condenado a 23 años de cárcel por degollar a su mujer en Almassora» (< https://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2022/03/17/condenado-23-anos-carcel-degollar-63924309.html >)	17 de març de 2022	12
<i>Eldiario.es</i>	«El Gobierno confirma el asesinato de una mujer este jueves en Castellón como un caso de violencia machista» (< https://www.eldiario.es/comunitat-valenciana/delegacion-gobierno-investiga-violencia-castellon_1_1016455.html >)	20 de març de 2020	13
<i>Eldiario.es</i>	«Asesina a su mujer en Castellón delante de sus dos hijos menores de edad» (< https://www.eldiario.es/politica/asesina-mujer-castellon-delante-menores_1_1016172.html >)	20 de març de 2020	14
<i>Eldiario.es</i>	«Investigan el presunto asesinato machista de una mujer en Castellón» (< https://www.eldiario.es/sociedad/investigan-presunto-asesinato-machista-castellon_1_1016483.html >)	20 de març de 2020	15
<i>Eldiario.es</i>	«Los miembros del Consell mantienen tres minutos de silencio por la última víctima valenciana de violencia machista» (< https://www.eldiario.es/comunitat-valenciana/miembros-consell-mantienen-valenciana-violencia_1_1012037.html >)	21 de març de 2020	16
<i>Eldiario.es</i>	«Prisión provisional para el presunto asesino de su pareja en Almassora en pleno estado de alarma» (< https://www.eldiario.es/comunitat-valenciana/prision-provisional-presunto-asesino-almassora_1_1009776.html >)	22 de març de 2020	17
<i>Eldiario.es</i>	«Prisión provisional sin fianza para acusado de matar a su pareja en Almassora» (< https://www.eldiario.es/sociedad/prision-provisional-fianza-acusado-almassora_1_1010245.html >)	22 de març de 2020	18
<i>El País</i>	«El asesinato de una mujer en Castellón, primer caso de violencia machista durante el estado de alarma» (< https://elpais.com/sociedad/2020-03-20/el-asesinato-de-una-mujer-en-castellon-primer-caso-de-violencia-machista-durante-el-estado-de-alarma.html >)	20 de març de 2020	19
<i>Castellón Plaza</i>	«Un hombre asesina a su mujer en Almassora antes sus dos hijos menores y después se entrega» (< https://castellonplaza.com/un-hombre-asesina-a-su-mujer-en-almassora-ante-sus-dos-hijos-menores-de-edad >)	20 de març de 2020	20

Taula 1. Descripció del corpus utilitzat (continuació)

Font: Elaboració pròpia.

Diari	Títol de la notícia	Data	Ref.
<i>Castellón Plaza</i>	«La Diputación condena el asesinato machista en Almassora y pide prevención en el confinamiento» (< https://castellonplaza.com/la-diputacion-condena-el-asesinato-machista-en-almassora-y-pide-prevencion-en-el-confinamiento >)	20 de març de 2020	21
<i>Castellón Plaza</i>	«La Generalitat guarda tres minutos de silencio por el asesinato machista en Almassora» (< https://castellonplaza.com/la-generalitat-guarda-tres-minutos-de-silencio-por-el-asesinato-machista-en-almassora >)	21 de març de 2020	22
<i>Castellón Plaza</i>	«Prisión provisional sin fianza para el hombre que presuntamente mató a su pareja en Almassora» (< https://castellonplaza.com/prision-provisional-sin-fianza-para-el-hombre-que-presuntamente-mato-a-su-pareja-en-almassora >)	22 de març de 2020	23
<i>Periódico Mediterráneo</i>	«Silencio en homenaje a la mujer asesinada en Almassora» (< https://www.elperiodicomediterraneo.com/videos/sucesos/2020/03/21/silencio-homenaje-mujer-asesinada-almassora-40559095.html >)	21 de març de 2020	24
<i>Periódico Mediterráneo</i>	«Ingresa en prisión por el asesinato de su pareja antes sus hijos en Almassora» (< https://www.elperiodicomediterraneo.com/sucesos/2020/03/23/ingresa-prision-asesinato-pareja-hijos-40862212.html >)	23 de març de 2020	25
<i>Periódico Mediterráneo</i>	«Castellón, contra la violencia de genero» (< https://www.elperiodicomediterraneo.com/castello/2020/11/25/castellon-violencia-genero-40659396.html >)	25 de novembre de 2020	26
<i>Periódico Mediterráneo</i>	«El hijo de la asesinada vio cómo su padre la degollaba en Almassora» (< https://www.elperiodicomediterraneo.com/sucesos/2022/03/01/hijo-asesinada-vio-padre-degollaba-almassora-63275893.html >)	1 de març de 2022	27
<i>Periódico Mediterráneo</i>	«Ya hay veredicto: Culpable de causar la muerte de su esposa en Almassora» (< https://www.elperiodicomediterraneo.com/sucesos/2022/03/02/hay-veredicto-culpable-asesinar-esposa-63355977.html >)	2 de març de 2022	28
<i>El Mundo</i>	«Declaran culpable al acusado de matar "salvajemente" a su mujer en presencia de uno de sus hijos en pleno estado de alarma» (< https://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/castellon/2022/03/02/621fa89afc6c8374638b456d.html >)	2 de març de 2022	29
<i>El Mundo</i>	«Condenado a 23 años de prisión el acusado de degollar a su mujer en presencia de sus hijos en Almassora en pleno estado de alarma» (< https://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/castellon/2022/03/16/6231c728e4d4d84d508b45d0.html >)	16 de març de 2022	30

Taula 1. Descripció del corpus utilitzat (continuació)

Font: Elaboració pròpia.

Per tal de fer l'anàlisi, fixarem la nostra atenció en la llarga tradició dels estudis sobre representació mediàtica de la violència contra les dones com ara els de Wodak (ed., 1997), Fernández Díaz (2003), Carter i Weaver (2003) i Bou (ed., 2016); o els centrats en la premsa en espanyol d'Aran i Medina (2006) i Menéndez (2010 i 2014). Segons aquests estudis, els usos del llenguatge i la representació que de la dona se'n fa en premsa són determinants per a reproduir o combatre la dominació social i la ideologia masclista. La llengua és, alhora, reflex i generadora de realitat, mitjançant la seua repetició es creen representacions comunes. D'aquesta manera, cal fer un ús correcte del llenguatge que eviti la reproducció d'imatges patriarcalcs sobre les dones. En el cas valencià, destaca la tesi de Canet (2017) que ja realitza un estudi de camp en aquest àmbit i acaba per concloure, entre altres qüestions, la sobrerrepresentació que els assassinats masclistes tenen en la premsa en comparació amb altres formes de violència menys cridaneres. Tot i que el nostre treball comparteix aquesta observació, encara considerem que hi ha un marge de millora pel que fa a la cobertura mediàtica dels feminicidis, ja que mentre la quantitat indica atenció, la qualitat dels continguts permetria determinar representacions que condemnaren les conductes masclistes.

Analitzarem els titulars i els cossos de les notícies relacionades amb el feminicidi d'Almassora, el primer del confinament, tasca ja iniciada per Joana García Grenzner (2020), encara que amb un corpus més reduït (compost per un article d'*Elcaso.cat* i un altre de *La Vanguardia*) i amb una intenció divulgativa. Per a seleccionar els criteris de l'estudi, hem utilitzat dos manuals de referència sobre ús del llenguatge en mitjans de comunicació per a periodistes. El primer és el dossier de premsa titulat *Mujer, violencia y medios de comunicación* (2002) de l'Institut Oficial de Ràdio i Televisió (RTVE), en el qual s'inclou el primer manual sobre la representació de la violència de gènere en els mitjans de comunicació («La violencia contra las mujeres en los medios de comunicación»). El segon és *Recomanacions: El tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació* (2010), del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya i el Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

Els periòdics tendeixen a incloure les notícies sobre feminicidis o casos de violència de gènere en la secció de successos, donant-los un caràcter de fet aïllat i no de problema social (Instituto Oficial de Radio y Televisión, 2002: 10-12). Considerarem si en el mitjà de comunicació que ha notificat el feminicidi s'ha realitzat un seguiment dels fets, perquè informar sobre les conseqüències legals, la sentència, les penes imposades i les manifestacions de rebuig social contribueix a no generar una sensació d'impunitat (Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, 2010: 10). Un altre criteri aplicat serà si la informació difosa facilita la identificació de la víctima, perquè no podem oblidar que, segons l'article 7 de la Llei 7/2010, del 31 de març, està prohibida la divulgació de dades que permetin identificar menors en el context de fets delictius, en aquest cas, com a víctimes i testimonis de l'homicidi.

Tot seguit, analitzarem si la notícia es redacta de manera sensacionalista (amb detalls escabrosos i morbosos) o si es contextualitza la informació aportant dades útils, com són les mesures legislatives, els serveis d'atenció a dones maltractades, els plans de suport o els programes de protecció (atenent allò que marca la Llei 7/2012 en els articles 31 i 34). Dins de la contextualització del fet tindrem en compte l'ordre de les dades i si aquestes poden promoure una relació de causa-efecte errònia; és a dir, si es justifica i estereotipa l'acció de l'acusat, o si s'atribueix l'homicidi a la gelosia, al consum de substàncies psicoactives o al comportament de la víctima.

Pel que fa al lèxic emprat, observarem si els mitjans de comunicació utilitzen eufemismes per a referir-se a l'autor del crim o si es respecta la presumpció d'innocència fins i tot en un cas clar de feminicidi (l'acusat s'ha lliurat). També s'examinarà l'ús de fórmules impersonals o de verbs d'acció o si s'han utilitzat adjectius i expressions que puguin contribuir a la culpabilització de la víctima o a una simplificació de les causes. Tots els criteris han estat triats perquè la causa última de la violència de gènere sempre és el masclisme i les relacions de poder de l'home sobre la dona, d'acord amb les bases de la societat patriarcal (Segato, 2016).

Per tot això, partim d'algunes hipòtesis de recerca, relacionades amb els objectius exposats en l'apartat 1. Quant a l'objectiu principal, en tindrem tres: 1) els diaris no es limitaran a informar del crim, sinó que faran un seguiment de les mesures judicials i cautelars imposades a l'acusat; 2) malgrat la legislació vigent, s'inclouran detalls escabrosos i dades que faciliten la identificació de les víctimes, i 3) en el terreny del llenguatge, es farà ús d'estratègies retòriques que no impliquen una causa social de la violència de gènere. Pel que fa al subobjectiu *a*, pensem que la notícia s'inclourà en la secció de «Successos», la qual cosa propicia una interpretació aïllada dels fets. La hipòtesi del subobjectiu *b* és que els diaris establiran una relació directa entre el període de confinament i l'esdeveniment produït. Quant al subobjectiu *c*, pensem que hi haurà un seguiment de la notícia en català, almenys per part de diaris locals.

5. Anàlisi del corpus

Joana García Grenzner (2020) afirma que, per a eixir del cicle de la violència de gènere, cal entendre que no es tracta d'un succés, sinó d'un procés que és part d'un problema que afecta tota la societat. Per a això és necessari que els mitjans de comunicació situen les notícies en les seccions adequades per a donar-los la rellevància que els pertany. Els periòdics han optat per incloure els diferents articles amb els quals han cobert els fets en les seccions «Successos» (notícies 1, 2, 3 i 4 de *Las Provincias*, 9 de *Levante* i 24, 25, 27 i 28 d'*El Periódico Mediterráneo*), «Societat» (15 i 18 d'*Eldiario.es* i 19 d'*El País*), secció local de Castelló (10 de *Levante* i 26

d'El Periódico Mediterráneo), secció local de València (5, 6 i 7 de *La Vanguardia* i 8 de *Levante*) i secció local de la Comunitat Valenciana (11 i 12 de *Levante*, 16 i 17 d'*Eldiario.es*). En el cas del *Castellón Plaza*, la secció és indistingible, però totes les notícies (20, 21, 22 i 23) apareixen sota l'etiqueta de violència de gènere. És especialment interessant el cas d'*Eldiario.es*, el qual localitza les notícies 14 i 18 dins de la secció «Política»,² un exemple clar de politització de la violència i que allò personal és polític. Es pot observar que no hi ha una preferència clara per una secció concreta, ni tan sols dins d'un mateix periòdic (donat que la majoria dels diaris cobreixen la notícia i fan el seu seguiment en diverses seccions). Per exemple, cadascuna de les tres notícies publicades pel *Levante* informant del feminicidi apareix en una secció diferent: Successos (9), local de Castelló (10) i local de València (8).

El seguiment detallat dels casos, les mostres de rebuig social i els processos judicials dels agressors són considerats aportacions eficaces per a afrontar el problema social. Informar sobre la notícia sense incloure'n la resolució ni les conseqüències legals ofereix una falsa sensació d'impunitat (Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, 2010: 10). L'endemà passat de l'assassinat, la majoria dels periòdics analitzats coincideixen a notificar la presó provisional comunicada i sense fiança decretada pel Jutjat d'Instrucció 5 de Castelló, i les mesures cautelars relacionades amb els seus dos fills: prohibició de la

Diari	Cobertura de la notícia	Seguiment de les conseqüències ³	Rebuig social
<i>Castellón Plaza</i>	1	1	2
<i>Ara</i>	—	—	—
<i>Eldiario.es</i>	3	2	1
<i>El Mundo</i>	—	2	—
<i>El País</i>	1	—	—
<i>El Periódico Mediterráneo</i>	1	2	2
<i>El Punt Avui</i>	—	—	—
<i>Las Provincias</i>	2	2	—
<i>La Vanguardia</i>	1	2	—
<i>Levante</i>	3	2	—
<i>Nosaltres La Veu</i>	—	—	—
<i>València Plaza</i>	—	—	—
<i>VilaWeb</i>	—	—	—
TOTAL	12	13	5

Taula 2. Descripció del seguiment del cas

Font: Elaboració pròpia.

comunicació i l'aproximació de l'acusat, la suspensió del règim de visites i de l'exercici del dret a la pàtria potestat. Nogensmenys, sols *El Periódico Mediterráneo* (28), *Levante* (12), *Las Provincias* (4) i *La Vanguardia* (7) recorden la notícia quan, en febrer de dos anys després, es realitza el judici oral de l'assassinat i la condemna a vint-i-tres anys de presó. A aquests periòdics s'hi suma *El Mundo* amb dos articles sobre el judici, malgrat no haver publicat res sobre el cas.

A més, *Castellón Plaza* (21 i 22) difon les declaracions públiques de rebuig de la vicepresidenta de la Diputació de Castelló i diputada d'Igualtat, Patrícia Porta, i la informació sobre els tres minuts de silenci guardats en senyal de repulsa per l'assassinat d'Almassora. Aquest acte, que va ser seguit per més de 1.500 espectadors a través d'estríming pel compte d'X (antic Twitter) de la Generalitat Valenciana, ha sigut secundat per Ximo Puig, president de la Generalitat, Arcadi España, conseller de Política Territorial, i quatre persones que es trobaven treballant de manera presencial en el Palau de la Generalitat (figura 6). *Eldiario.es* (16) i *El Periódico Mediterráneo* (24), a més, comparteixen l'enregistrament de l'exterior del Palau durant els tres minuts de silenci.

GVA Portaveu i Vicepresidència

@GVAportaveu

...

● Minuts de silenci del Consell, cadascú des d'on es troba pel confinament, per l'assassinat de Carina, de 35 anys i amb 2 fills 🗣️ @monicaoltra “El #coronavirus no ha de parar la solidaritat, unió i determinació de la societat valenciana en la lluita contra la violència de gènere”

Figura 6. Piulada publicada a X pel perfil oficial de la portaveu i vicepresidenta de la Generalitat Valenciana, 21 de març de 2020

Més tard, en els actes organitzats pel 25-N, el Dia Internacional de l'Eliminació de la Violència contra les Dones, en la pàgina web i en el perfil d'X de l'Ajuntament d'Almassora es convoca un nou minut de silenci en record de la veïna assassinada (figura 7).

Ajuntament Almassora
@ajalmassora

● Te recordamos siempre, Karina.

Hoy enviamos un recuerdo a su familia y a las de las otras 40 mujeres y tres menores asesinados por violencia machista en 2020.

A las 12h, minuto de silencio frente al Ayuntamiento. #25N

Figura 7. Piulada publicada a X pel perfil oficial de l'Ajuntament d'Almassora, 25 de novembre de 2020

L'únic periòdic que no fa un seguiment dels fets és *El País*, aspecte destacable tenint en compte el seu caràcter nacional i el seu major abast. S'ha considerat interessant esmentar els periòdics locals d'altres autonomies *Diario de Mallorca*, *Diario de Sevilla*, *El Ideal Gallego*, *El Correo Gallego* i *Noticias de Álava*. Tots ells es limiten a informar de la notícia, però no fan una cobertura posterior del procés judicial ni de les penes imposades a l'acusat. Una excepció és el *Diario de Navarra*, que sí que n'informa.

Segons el *Dossier de prensa: Mujer, violencia y medios de comunicación* (Instituto Oficial de Radio y Televisión, 2002: 13), ha de prevaler el respecte a la integritat moral i a la dignitat de la víctima, la seva identificació es pot considerar un element morbós dins de la narració dels fets. Quant a l'agressor, aquest sí que ha d'identificar-se clarament, si no amb la seva identitat (a causa de les cauteles judicials i perquè fer-ho facilita també la identificació de les víctimes), sí amb el seu comportament per ajudar que altres dones puguin reconèixer la figura del maltractador. També el manual de les *Recomanacions: El tractament de la violència masculista als mitjans de comunicació* (Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, 2010: 7) sosté que és preferible preservar l'anonimat de les persones afectades, particularment si es tracta de menors que apareixen com a víctimes o testimonis dels fets, com és el cas.

Tots els periòdics analitzats aporten detalls que identifiquen plenament la víctima i faciliten la posterior identificació dels menors implicats, en contra del que dicten les lleis sobre aquest tema.⁴ *Las Provincias* (1 i 3), *Eldiario.es* (16 i 18) i *Castellón Plaza* (20) proporcionen el nom complet de la víctima, mentre que *Levante* (10) i *El Periódico Mediterráneo* (25 i 26) opten pel nom i les inicials dels cognoms. Encara que en la notícia de dos anys després de la resolució del judici, *Levante* (12) sí que inclou el nom complet de la víctima. Les inicials de l'assassí es difonen a *Las Provincias* (3), *Eldiario.es* (14 i 17), *El País* (19), *Castellón Plaza* (20) i *El Periódico*

Mediterráneo (25). Pel que fa a l'adreça, *Las Provincias* (2), *Eldiario.es* (14), *La Vanguardia* (5), *Castellón Plaza* (20) i *El Periódico Mediterráneo* (25) difonen el carrer on convivia la parella.

Finalment, resulta cridaner el tracte del *Levante* (10 i 12), el periòdic que més detalls personals proporciona. Considerem que la imatge general que els mitjans de comunicació donen dels fets no hauria de caure en el sensacionalisme de la premsa groga. Els detalls morbosos no fan més que desviar l'atenció del vertader problema, com, per exemple, destacar que l'assassinat s'hauria comés davant dels fills menors (present en tots els periòdics). És particularment escabrosa la informació difosa per aquest periòdic, ja que s'aporta informació sobre els últims actes de l'acusat abans d'entregar-se a la policia, se cita el que va dir a la persona que va deixar a càrrec dels seus fills, es descriu l'arma i el procediment utilitzat i es remet al passat per a informar (innecessàriament) sobre els estudis i la professió de la víctima i l'adquisició recent d'un adossat per part de la parella. També *Las Provincias* (1) esmenta la causa de la mort, mentre que *Castellón Plaza* (20) reporta el testimoni d'un dels veïns, el qual afirma haver sentit crits.

Amb la comparació de dades, es considera que els periòdics que han fet un millor tractament de les dades i han mostrat un major respecte per la identitat i la dignitat de les víctimes han sigut *La Vanguardia* (5, 6 i 7) i *El País* (19) (taula 3). Tant els dos periòdics esmentats com *Eldiario.es* (14), *El Periódico Mediterráneo* (25 i 27) i *El Mundo* (29 i 30) només proporcionen un detall morbós que és la comissió de l'assassinat davant dels dos fills menors, encara que en els tres últims la dada és present en el mateix titular de les notícies respectives.

<i>Las Provincias</i>	<i>La Vanguardia</i>	<i>Levante</i>	<i>Eldiario.es</i>	<i>El País</i>	<i>Castellón Plaza</i>	<i>El Periódico Mediterráneo</i>
Nom complet de la víctima	Direcció	Nom i inicials de la víctima	Nom complet de la víctima	Inicials de l'agressor	Nom complet de la víctima	Nom i inicials de la víctima
Nom i inicials de l'agressor		Nom i inicials de l'agressor	Nom i inicials de l'agressor	Districte marítim	Nom i inicials de l'agressor	Inicials de l'agressor
Direcció		Col·legi i institut on va estudiar la víctima	Direcció		Direcció	Direcció
		Professió de la víctima				
		Direcció				

Taula 3. Tractament de les dades personals dels implicats en els mitjans analitzats

Font: Elaboració pròpia.

Pel que fa al recordatori dels serveis d'atenció de les víctimes de violència de gènere per a les lectores dels diaris, totes les notícies analitzades inclouen aquestes dades i, per tant, col·laboren en la transmissió d'aquesta informació. En aquest

punt, cal destacar la difusió dels diaris locals *Levante* (8, 9 i 10) i *El Periódico Mediterráneo* (24), i també l'estatal *El País* (19), que proporcionen també el telèfon específic habilitat per l'Ajuntament d'Almassora, amb la qual cosa donen la informació més completa sobre els serveis disponibles. Igualment, tots els diaris compleixen la recomanació de proporcionar aquestes eines juntament amb la difusió de la notícia, tot i que no és fins al final dels textos on es recorda i s'informa dels telèfons i mitjans d'atenció. A més, s'ometen els denominats *mitjans silenciosos*, com ara els sistemes de missatgeria instantània.

Un aspecte crucial segons les recomanacions del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (2010: 9) és la relació causa-efecte que la redacció del discurs proporciona sobre els fets, que en aquest tipus de notícies sovint és errònia i dona pas a la mala interpretació dels esdeveniments. D'aquesta manera, tots els articles analitzats aprofundeixen en la idea que no hi havia denúncies prèvies de maltractament i fins i tot dos diaris expliciten que la víctima no estava sota seguiment del programa nacional adient per a aquest tipus de casos, el programa VioGén⁵ (19 d'*El País* i 13 d'*El Diario.es*, en aquest cas, fins i tot ho remarquen al subtítol de la notícia). A més, *Levante* (10) especifica que tampoc no hi havia cap ordre d'allunyament. L'èmfasi en aquesta informació pot proporcionar la seqüència equivocada: que no es tractava d'un crim previsible, que ni la societat ni tampoc l'Estat tenien eines per a preveure l'assassinat. No obstant això, s'ha de recordar que els casos de violència masclista tenen arrel en el mateix bressol cultural de la societat, el patriarcat, i que cap agressió d'aquest tipus sorgeix del no-res, ni és completament imprevisible.

En aquesta línia, fins a tres diaris d'àmbit local (*Las Provincias*, *Levante* i *El Periódico Mediterráneo*) donen una informació fonamental per a la creació d'una seqüència causa-efecte errònia que cerca un motiu de pes perquè es produeixi l'assassinat més enllà del sotmetiment social de la dona a la nostra societat: quatre dies després de l'inici del confinament obligatori de la població sota l'estat d'alarma de 2019, la víctima havia anunciat a la seua parella que iniciava —pel seu compte— els tràmits del divorci. Açò no implica una casuística de cap de les maneres: més enllà del marc cronològic —uns fets precedeixen uns altres— no tenim cap garantia de causalitat ni cap ús lingüístic hauria de reflectir-la. Els usos discursius no poden ser l'única prova, especialment si aquells connoten la implicació de víctima —tot i que molt llunyanament i mantenint la seva condició com a innocent— en la motivació dels fets.

Un altre aspecte a destacar en la cobertura dels fets és l'ús de l'eufemisme com a eina d'ocultació lingüística. D'aquesta manera, podem trobar la fórmula «verdu-go» (1 de *Las Provincias*) o senzillament «sospechoso» (2 de *Las Provincias*, 14 d'*El Diario.es*) en comptes d'altres més explícites com ara «assassí» o «agressor» però més connotades, especialment si considerem que el crim es produeix amb la presència de dos testimonis, i que el culpable confessa. Aquest punt ens remet a un altre aspecte de gran importància en el tractament mediàtic de casos de crims

per violència de gènere: la presumpció d'innocència. Sovint els diaris, tot i haver-se aclarit els fets amb una confessió, prefereixen emprar fórmules lèxiques que impliquen la possibilitat d'innocència com ara «supuestamente» (5 de *La Vanguardia*), «presunto asesino/agresor» (13, 15, 17 i 18 d'*Eldiario.es*; 20 de *Castellón Plaza*; 25 d'*El Periódico Mediterráneo*; 8 i 10 de *Levante*) o «presuntamente» (8 i 11 de *Levante*; 19 d'*El País*).

Un últim aspecte lingüístic que caldria destacar és l'ús dels verbs d'agressió i de les fórmules passives verbals. Així, en diaris com *Eldiario.es* (15) es parla d'«aparición del cadáver de una mujer» quan precisament és l'agresor qui va donar l'avís, o inclús en la generalització d'assassinats masculistes «Han muerto a manos de...» (25 d'*El Periódico Mediterráneo*). La passivització de la víctima és una estratègia de reticència per tal de no emprar un altre lèxic que pot ésser considerat més fort o de pitjor gust (*assassinar, matar*, etc.), però que reivindicaria l'agència de l'agresor (García Grenzner, 2020). En aquest sentit trobem «víctimes passives» al *Levante* («mujer asesinada») (8, 10 i 12), *La Vanguardia* («asesinada») (7) i a *El País* («una mujer ha sido asesinada») (19). Quan aquestes fórmules s'eviten, el relat dels fets és més objectiu i fidel a la realitat, ja que anomenarem les coses pel seu nom, fent una bona praxi periodística com trobem a la tria lèxica de verbs d'agressió/acció del diari *Las Provincias* (2: «Asesina»; 2: «tras acabar con la vida de su pareja»; 3: «matar») i al titular d'*El País* (19: «un hombre mata»).

Tot plegat, és especialment interessant l'absència de cobertura per part dels diaris *Ara*, *Nosaltres La Veu*, *El Punt Avui*, *Valencia Plaza* i *El Mundo*. Quant a *VilaWeb*, encara que no es faci cap cobertura dels fets, sí que s'esmenta de manera col·lateral en un article del 21 de maig del 2020 titulat «La violència masculista es dispara durant el confinament i els experts alerten de noves situacions de risc d'ara endavant». També ocorre el mateix en el diari *Ara*, en què mencionen el cas en un article sobre un altre crim masculista. Per tant, podem declarar la cobertura de la notícia a la premsa escrita en català pràcticament nul·la, amb tot el que això implica en matèria de drets lingüístics i minorització de la llengua catalana.

6. Conclusions

Primerament, en termes generals, destacarem la necessitat d'integrar el gènere en les estratègies polítiques i jurídiques i en la resposta davant brots epidèmics perquè la situació de desemparament patida per les dones víctimes de violència masculista durant els tres mesos de confinament domiciliari de l'any 2020 no es torni a repetir.

En l'apartat 5, hem donat resposta a l'objectiu principal de la recerca seguint les recomanacions dels dos manuals que hem fet servir de referència. Excloent *El País*, la hipòtesi sobre el seguiment de les mesures judicials i cautelars imposades a l'acusat es compleix en la totalitat dels periòdics analitzats. *El Mundo* (30) fins i tot in-

forma de la condemna, encara que no cobrira en el seu moment el crim. Observem també el compliment de la hipòtesi sobre la inclusió de detalls escabrosos i de dades que faciliten la identificació de les víctimes, açò últim malgrat l'article 7 de la Llei 7/2010, del 31 de març, i dels dos menors (víctimes i testimonis) involucrats. Finalment, en la majoria dels periòdics s'han establert relacions errònies de causa (absència de denúncies, no inclusió en el VioGén, inici dels tràmits de divorci) i efecte (feminicidi) i s'han utilitzat eufemismes o procediments sintàctics per a referir-se a l'acusat. Tot això dona lloc a una interpretació esbiaixada dels fets en concret i de la violència de gènere en general, que revictimitza la dona assassinada, que pateix la focalització del discurs.

Quant al subobjectiu *a*, ben pocs dels periòdics analitzats han inclòs la notícia en la secció de successos, ja que la majoria opta per societat o per les subseccions locals de Castelló, València i la Comunitat Valenciana. Per tant, encara que la contextualització del cas dins del marc de la violència de gènere es faci de manera superficial, almenys no ho tracten de forma aïllada. Si no hi ha una catalogació pròpia per a aquests fets (com, per exemple, *Las Provincias* i *Castellón Plaza* que utilitzen l'etiqueta final de violència de gènere o masculista), la secció de societat és la més adient pel seu caràcter de problema social. Etiquetant-los com a «successos» els diaris alimenten la sensació d'aïllament.

Això no obstant, en la majoria dels diaris consultats i analitzats, la notícia no té una autoria fixada, sinó que simplement s'extrauen les dades de l'Agència EFE o ve signada per la redacció. Les úniques dues excepcions són l'article d'*El País* (19), de María Pitarch, i un dels publicats per *Las Provincias* (1), de Doménico Chiappe. El fet que els mitjans es limiten a difondre la mateixa informació copiada de l'Agència EFE, sense cap interpretació pròpia, es pot relacionar amb la consideració que el cas manca d'importància.

Pel que fa al subobjectiu *b*, aclarirem que els mitjans de comunicació que han cobert la notícia no han establert una relació directa entre el feminicidi i la situació de confinament en la qual es va produir. Els esments a la pandèmia i a l'estat d'alarma s'enfoquen més des d'una perspectiva sensacionalista, només cercant un impacte efectista en els lectors del diari, etiquetant els fets com a «primer feminicidi del confinament». A més, quan s'informa sobre les eines d'ajuda a les víctimes de violència de gènere, es fa remarquant que, malgrat l'aturada del món, aquestes continuen funcionant, i, com afirma la campanya impulsada pel Ministeri d'Igualtat, la dona en situació de violència de gènere no està sola.

Finalment, i donant resposta al quart i últim dels objectius plantejats a la introducció, s'ha observat en llengua catalana una cobertura escassa, pràcticament nul·la, malgrat haver ocorregut els fets en un territori valencià. Els periòdics més rellevants del Principat no han informat sobre aquest tema, mentre que els diaris amb redacció en català han optat per fer-ho exclusivament en castellà. Amb això, es fa evident la mancança de cobertura per a aquest tipus de casos en mitjans en llengua catalana, la carestia de recursos per fer una cobertura mediàtica en bones

condicions i la inexistència d'una voluntat de visibilitzar els casos de violència de gènere.

Finançament

Aquest treball s'ha dut a terme en el marc del projecte de recerca «Anàlisi crítica de les estratègies narratives amb aplicació preferent a l'àmbit sociocultural valencià contemporani» (UJI-B2021-22). Diana Nastasescu ha rebut finançament a través d'un contracte predoctoral (PREDOC/2019/16) i Juan Martínez Gil, a través d'un contracte predoctoral (FPU19/00371).

Notes

- 1** L'aplicació AlertCops és un servei d'alertes de seguretat ciutadanes que permet comunicar-se de manera ràpida, gratuïta i precisa amb les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat per notificar un acte delictiu.
- 2** La politització de la violència de gènere es pot observar en l'ús que la portaveu de Polítiques d'Igualtat del Partit Popular de la Comunitat Valenciana, Marisa Izquierda, fa des de l'oposició al Govern en la pàgina web del seu partit. En les seves declaracions afirma que «en las últimas semanas hemos conocido denuncias de agentes de policía que alertaban de la falta de efectivos para la protección de las víctimas de violencia de género. No se puede castigar a las mujeres de esa forma».
- 3** Seguiment dels fets i de les conseqüències per a les persones implicades (tant per a l'agressor com, en aquest cas, per als fills).
- 4** L'Agència EFE, font d'informació de la majoria de diaris consultats, va difondre primerament el nom i cognom de la víctima, nom i inicials d'ell i la direcció del domicili de convivència. La resta de mitjans no revisen la informació i no tenen interès per amagar-la.
- 5** VioGén és el Sistema de Seguiment Integral en els Casos de Violència de Gènere, de la Secretaria d'Estat de Seguretat del Ministeri de l'Interior.

Bibliografia

- AJUNTAMENT ALMASSORA (@ajalmassora). «Te recordamos siempre, Karina. Hoy enviamos un recuerdo a su familia y a las de las otras 40 mujeres y tres menores asesinados por violencia machista en 2020. A las 12h, minuto de silencio frente al Ayuntamiento. #25N». X, 25 novembre 2020.
- ARAN, S.; MEDINA, P. (2006). «Representación de la violencia doméstica en la prensa española». *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, núm. 12, p. 9-25.
- BOU, P. (ed.) (2016). *Exploring language aggression against women*. Amsterdam: John Benjamins.
- CANET, E. (2017). *El discurs de les professionals i la representació de la premsa sobre la violència de gènere al País Valencià*. Tesi doctoral. València: Universitat de València.
- CARTER, C.; WEAVER, C. K. (2003). *Violence and the media*. Buckingham: Open University.
- DELEGACIÓN DEL GOBIERNO CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO (2020a). «Campana "Estamos contigo, la violencia de género la paramos unidas"» [en línia]. <<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/sensibilizacionConcienciacion/campanas/violenciaGobierno/todoSaldraBien/home.htm>> [Consulta: 17 abril 2024].
- (2020b). «Guía de actuación para mujeres que estén sufriendo violencia de género en situación de permanencia domiciliar derivada del estado de alarma por COVID-19» [en línia]. <<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/wp-content/uploads/GuiaVictimasVGCovid19.pdf>> [Consulta: 17 abril 2024].
- FERNÁNDEZ DÍAZ, N. (2003). *La violencia sexual y su representación en la prensa*. Barcelona: Anthropos.
- FRASER, E. (2020). «Impact of COVID-19 pandemic on violence against women and girls». *VAWG Helpdesk Research Report*, núm. 284.
- GARCÍA GRENZNER, J. (2020). «En alerta dins l'estat d'alarma: violències masclistes i confinament durant la crisi del coronavirus». *Mèdia.cat* [en línia] (29 abril). <<https://www.media.cat/2020/04/29/en-alerta-dins-lestat-dalarma/>> [Consulta: 17 abril 2024].
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA I MITJANS DE COMUNICACIÓ (2010). *Recomanacions. El tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació* [en línia]. <https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/mco_recomanacions_tractament_violencia.pdf> [Consulta: 17 abril 2024].
- GENERALITAT VALENCIANA (15 abril 2020). «Nota de premsa. Les telefonades als centres Dona dels familiars i persones properes a les víctimes de violència masclista creixen un 36 % amb el confinament» [en línia]. <<https://comunica.gva.es/va/detalle?id=360848553&site=174338033>> [Consulta: 17 abril 2024].

VIOLENCIA DE GÈNERE EN LA PANDÈMIA DE LA COVID-19

- GIRALDO PÉREZ, S. (2022). «Delitos de odio. Incidencia de la pandemia COVID en los delitos de odio en España». *Sociología y Tecnociencia*, 12 (1), p. 216-240.
- GOBIERNO DE ESPAÑA. MINISTERIO DE IGUALDAD (2020). «Plan de contingencia contra la violencia de género ante la crisis del coronavirus» [en línia]. <<https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/igualdad/Paginas/2020/170320-covid-viogen.aspx>> [Consulta: 17 abril 2024].
- GUTERRES, A. (2020). «La lucha contra la violencia de género, parte vital de la respuesta de los países frente al COVID-19» [en línia]. <<https://www.un.org/es/coronavirus/articulos/prevencion-reparacion-violencia-contra-mujeres-durante-COVID-19>> [Consulta: 17 abril 2024].
- GVA PORTAVEU I VICEPRESIDÈNCIA (@GVAportaveu). «Minuts de silenci del Consell, cadascú des d'on es troba pel confinament, per l'assassinat de Carina, de 35 anys i amb 2 fills @monicaoltra "El #coronavirus no ha de parar la solidaritat, unió i determinació de la societat valenciana en la lluita contra la violència de gènere"». X, 21 març 2020.
- HERAS GONZÁLEZ, P.; NARDI RODRÍGUEZ, A.; MARTÍNEZ MAYORAL, M. A.; ALARCÓN, M. J. (2020). *Violencia de género en la Comunidad Valenciana en época de pandemia. ¿Nuevo escenario, nuevas necesidades?*. Elx: Universidad Miguel Hernández.
- INSTITUT EUROPEU PER LA IGUALTAT DE GÈNERE (2021). «The Covid-19 pandemic and the intimate partner violence against women in the EU» [en línia]. <<https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/covid-19-pandemic-and-intimate-partner-violence-against-women-eu>> [Consulta: 17 abril 2024].
- INSTITUTO OFICIAL DE RADIO Y TELEVISIÓN. RTVE (2002). «Mujer, violencia y medios de comunicación» [en línia]. <https://www257.mujeresenred.net/IMG/pdf/Dossier_MUJER_Y_VIOLENCIA.pdf> [Consulta: 17 abril 2024].
- «Ley 7/2010, de 31 de marzo, General de la Comunicación Audiovisual» (2010). *Boletín Oficial del Estado*, núm. 79 (1 abril), p. 30157-30209.
- LÓPEZ DIEZ, P. (2002). «La violencia contra las mujeres en los medios de comunicación». A: INSTITUTO OFICIAL DE RADIO Y TELEVISIÓN. RTVE. «Mujer, violencia y medios de comunicación» [en línia]. <https://www257.mujeresenred.net/IMG/pdf/Dossier_MUJER_Y_VIOLENCIA.pdf> [Consulta: 17 abril 2024].
- LÓPEZ-HERNÁNDEZ, E.; RUBIO-AMORES, D. (2020). «Reflexiones sobre la violencia intrafamiliar y violencia de género durante emergencia por COVID-19». *CienciaAmérica* [en línia], núm. 9 (2). <<http://dx.doi.org/10.33210/ca.v9i2.319>>.
- MARTÍNEZ PORTELL, L. (2020). «Confinament en lila». A: VALLÉS, J. M. (ed.). *Confinats. El relat de 100 testimonis de la quarantena de la covid-19*. Barcelona: Viena, p. 147-150.
- MENÉNDEZ, I. (2010). *Representación mediática de la violencia de género. Análisis de la prensa balear 2004-2008*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- (2014). «Retos periodísticos ante la violencia de género. El caso de la prensa local en España». *Comunicación y Sociedad*, núm. 22, p. 53-77.
- OYARBIDE ESPINOSA, R. (2020). «La violència masclista durant el confinament: una perspectiva interseccional». *Catalunya Plural* [en línia] (19 maig). <<https://catalunyaplural.cat/ca/la-violencia-masclista-durant-el-confinament-una-perspectiva-interseccional/>> [Consulta: 17 abril 2024].
- PARTIT POPULAR DE LA COMUNITAT VALENCIANA (2020). «El PPCV insta a Puig a tomar medidas para que las víctimas de violencia no queden encerradas junto a sus maltratadores en caso de nuevos confinamientos» [en línia] (3 setembre). <<https://ppcv.com/el-ppcv-insta-a-puig-a-tomar-medidas-para-que-las-victimas-de-violencia-no-queden-encerradas-junto-a-sus-maltratadores-en-caso-de-nuevos-confinamientos/>> [Consulta: 17 abril 2024].
- PEARSON, I.; BUTLER, N.; YELGEZEKOVA, Z.; NIHLÉN, A.; YORDI, I.; QUIGG, Z.; STÖCKL, H. (2021). «Emerging responses implemented to prevent and respond to violence against women and children in WHO European member states during the COVID-19 pandemic: a scoping review of online media reports». *BMJ Open*, núm. 11 (4).
- PETERMAN, A.; POTTS, A.; O'DONNELL, M.; THOMPSON, K.; SHAH, N.; OERTEL-PRIGIONE, S.; GELDER, N. van (2020). «Pandemics and violence against women and children». *Working Paper*, 528. Washington, DC: Center for Global Development.
- «Real Decreto 463/2020, de 14 de marzo, por el que se declara el estado de alarma para la gestión de la situación de crisis sanitaria ocasionada por el COVID-19» (2020). *Boletín Oficial de l'Estado*, núm. 67 (14 març), p. 25390-25400.
- «Real Decreto-ley 12/2020, de 31 de marzo, de medidas urgentes en materia de protección y asistencia a las víctimas de violencia de género» (2020). *Boletín Oficial de l'Estado*, núm. 91 (1 abril), p. 27973-27980.
- ROESCH, E.; AMIN, A.; GUPTA, J.; GARCÍA-MORENO, C. (2020). «Violence against women during covid-19 pandemics restrictions». *BMJ* 2020, núm. 369.

DIANA NASTASESCU I JUAN MARTÍNEZ GIL

- RUBIOLÓ, G.; FERNÁNDEZ, A. S.; GONZÁLEZ, M. J. (2022). «El activismo digital como visibilizador de feminicidios / feminicidios durante el aislamiento social, preventivo y obligatorio». *Investigaciones Feministas*, 13 (1), p. 27-38.
- RUIZ-PÉREZ, I.; PASTOR-MORENO, G. (2021). «Medidas de contención de la violencia de género durante la pandemia de COVID-19». *Gaceta Sanitaria*, núm. 35 (4), p. 389-394.
- SEGARRA, M.; GUARDIOLA, I. (2020). *Fils. Cartes sobre el confinament, la vigilància i l'anormalitat*. Barcelona: Arcàdia.
- SEGATO, R. (2016). *La guerra contra las mujeres*. Madrid: Traficantes de sueños.
- SLAKOFF, D. C.; AUJLA, W.; PENZEYMOOG, E. (2020). «The role of service providers, Technology, and mass media when home isn't safe for intimate partner violence victims; Best practices and recommendations in the era of COVID-19 and beyond». *Archives of Sexual Behavior* [en línia], 49, p. 2779-2788. <<https://doi.org/10.1007/s10508-020-01820-w>>.
- SOUZA MARQUES, E.; LEITE DE MORAES, C.; HASSELMANN, M. H.; FERREIRA DESLANDES, S.; REICHENHEIM, M. E. (2020). «Violence against women, children, and adolescents during the COVID-19 pandemic: Overview, contributing factors, and mitigating measures». *Cadernos de Saúde Pública* [en línia], núm. 36 (4), e00074420. <<https://doi.org/10.1590/0102-311X00074420>>.
- USTA, J.; MURR, H.; EL-JARRAH, R. (2021). «COVID-19 lockdown and the increased violence against women: Understanding domestic violence during a pandemic». *Violence and Gender*, núm. 8 (3), p. 133-139.
- WODAK, R. (ed.) (1997). *Gender and discourse*. Londres: Sage.